

**The Abraham & Millie Arbesfeld
Kollel & Midreshet Yom Rishon**
Sunday Morning Learning Programs for Men & Women

W W W.KOLLELYOMRISHON.ORG
W W W.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

---

*Making Peace with
Amalek:
The Rambam's View*

Rabbi Netanel Wiederblank
Sunday, February 24, 2019 י"ט אדר-א חשע"ט

מצוות מחיית עמלק

1. Exodus 17

8 Then came Amalek, and fought with Israel in Rephidim.
 ח וַיָּבֹא, עַמְלֵק; וַיִּלָּחֶם עִם-יִשְׂרָאֵל, בְּרִפְדִּים.

14 And the LORD said unto Moses: 'Write this for a memorial in the book, and rehearse it in the ears of Joshua: for I will utterly blot out the remembrance of Amalek from under heaven.'
 יד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, כְּתֹב זֶה לְזֵכָר בְּסֵפֶר, וְשִׂים, בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ: כִּי-מָחָה אֶמְחָה אֶת-זֵכֶר עַמְלֵק, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם.

16 And he said: 'The hand upon the throne of the LORD: the LORD will have war with Amalek from generation to generation.'
 טז וַיֹּאמֶר, כִּי-יָד עַל-כִּסֵּי יְהוָה, מִלְחָמָה לְיְהוָה, בְּעַמְלֵק--מִדֹּר, דָּר. {פ}

2. Devarim 25

17 Remember what Amalek did unto thee by the way as ye came forth out of Egypt;
 יז זָכוֹר, אֵת אֲשֶׁר-עָשָׂה לְךָ עַמְלֵק, בַּדֶּרֶךְ, בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם.

18 how he met thee by the way, and smote the hindmost of thee, all that were enfeebled in thy rear, when thou wast faint and weary; and he feared not God.
 יח אֲשֶׁר קָרָךְ בַּדֶּרֶךְ, וַיִּזְנֹב בְּךָ כָּל-הַנִּחְשָׁלִים אַחֲרֶיךָ--וְאֵתָהּ, עָנִף וַיִּגַע; וְלֹא יָרָא, אֱלֹהִים.

19 Therefore it shall be, when the LORD thy God hath given thee rest from all thine enemies round about, in the land which the LORD thy God giveth thee for an inheritance to possess it, that thou shalt blot out the remembrance of Amalek from under heaven; thou shalt not forget.
 יט וְהָיָה בְהֵנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ מְקָל--אִיְבֹיךָ מִסְבִּיב, בְּאַרְצֵי אֲשֶׁר יְהוָה-אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ--תִּמְחָה אֶת-זֵכֶר עַמְלֵק, מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם; לֹא, תִשְׁכַּח.

Two types of war!

3. מגן אברהם ריש סימן תרפה

וא"כ כששומע בפורים פרשת ויבא עמלק נמי זוכר מעשה עמלק ויוצא י"ח וכ"ה ברא"ם סי' ב'.

4. ערוך השולחן אורח חיים סימן תרפה סעיף ה

ולענ"ד אינו כן שהרי הרמב"ם בספר המצוות בעשין קפ"ח כתב שצונו להכרית זרע עמלק וכו' ובמצוה קפ"ט כתב שצונו לזכור מה שעשה לנו עמלק ע"ש וזה נזכר רק בפרשה זכור זכור את אשר עשה לך עמלק וגו' והיה בהניח וגו' תמחה וגו' אבל בויבא עמלק [שמות] לא כתיבא מצות זכירה לכלל ישראל ולא מצות מחייה, דשם כתיב [שמות יז, יד] כי מחה אמתה וגו' אבל לא כתיב תמחה שאנחנו מחוייבים לעשות כן וגם במגילה [י"ח]. משמע להדיא דעיקר חיובא היא בזכור דתניא זכור יכול בלב ת"ל לא תשכח הרי שכחת הלב אמור הא מה אני מקיים זכור בפה ע"ש אלמא דחיובא היא רק בפרשה זכור מיהו זהו וודאי כשקראה בתורה בפרשה תצא דיצא מדאורייתא אבל מתקנתא דרבנן דווקא קודם פורים וההפטרה של פרשת זכור היא בשמואל [א' טו] כה אמר ד' צבאות פקדתי את אשר עשה עמלק וגו' עד גבעת שאול ויש מתחילין פסוק קודם ויאמר שמואל אל שאול מפני שהיא ראש הפרשה:

Ancestral Amalek or Amalek in Spirit

5. רמב"ם הלכות מלכים פרק ה

הלכה ד

מצות עשה להחרים שבעה עממין שנאמר החרם תחרימם, וכל שבא לידו אחד מהן ולא הרגו עובר בלא תעשה שנאמר לא תחיה כל נשמה, וכבר אבד זכרם.

הלכה ה

וכן מצות עשה לאבד זכר עמלק, שנאמר תמחה את זכר עמלק, ומצות עשה לזכור תמיד מעשיו הרעים ואריבתו, כדי לעורר איבתו, שנאמר זכור את אשר עשה לך עמלק, מפי השמועה למדו זכור בפה לא תשכח בלב, שאסור לשכוח איבתו ושנאתו.

6. רדב"ז הלכות מלכים פרק ה הלכה ד

ומה שכתב וכבר אבד זכרם, לפי שבא סנחריב ובלבל את העולם:

7. *Kol Dodi Dofek p. 56-6*

Divine providence is testing us once again via the crisis that has overtaken the land of Israel. Let it be clearly stated: The matter does not just affect the political future of the land of Israel. The designs of the Arabs are directed not just against the political sovereignty of the State of Israel but against the very existence of the *Yishuv* in the land of Israel. They wish to destroy, heaven forbid, the entire community, "both men and women, infant and suckling, ox and sheep." At a Mizrahi convention I cited the view expressed by my father and master (Rabbi Moses Soloveitchik) of blessed memory, that the proclamation, "The Lord will have war with Amalek from generation to generation" (Exodus 17:16) does not only translate into the communal exercise of waging obligatory war against a specific race but includes as well the obligation to rise up as a community against any people or group that, filled with maniacal hatred, directs its enmity against Keneset Israel. When a people emblazons on its banner, "Come, and let us cut them off from being a nation: that the name of Israel may be no more in remembrance" (Psalms 83:5) it becomes, thereby, Amalek. In the 1930's and 1940's the Nazis, with Hitler at their head, filled this role. They were the Amalekites, the standard-bearers of insane hatred and enmity during the era just past. Today their place has been taken over by the mobs of Nasser and the Mufti. If we are silent now as well, I know not the verdict that will be issued against us by the God of justice. Do not rely on the "liberal" world's sense of equity. Those same righteous liberals were around fifteen years ago, and they looked with indifference upon the extermination of millions of people; they did not lift a finger. If, heaven forbid, yet a second spectacle of blood were to take place before their very eyes, it is likely that they would not even lose a night's sleep over it.

8. *Footnote 25*

It would appear from Maimonides' statements that Amalek is still in existence, while the seven nations have descended into the abyss of oblivion.... Scripture testifies that Amalek is still in existence. Note what the Torah states: "The Lord will have war with Amalek from generation to generation." If that is the case, then it is impossible that Amalek be completely destroyed before the coming of the Messiah. As the sages state: "the divine throne will not be whole and the divine Name will not be whole until the descendants of Amalek are completely blotted out." But where is he? I once heard the following answer from my father and master of blessed memory, namely, that any nation that conspires to destroy Keneset Israel becomes, according to the halakha, Amalek. My father and master added: We have been charged with two commandments concerning Amalek. The first is the obligation to blot out his memory. This obligation devolves

upon every person with reference to an individual Amalekite and is set forth in the verse “thou shall blot out the remembrance of Amalek.” The second is the readiness to do battle as a community against the people Amalek. This requirement is set forth in the verse, “The Lord will have war with Amalek from generation to generation.” Thus, if any people seeks to destroy us, we are commanded to do battle against it when it rises up against us, and this battle of ours is a מלחמת מצוה on the basis of the verse from Exodus. However, the obligation to wipe out individual Amalekites, as set forth in the verse from Deuteronomy, applies only to genealogical descendants of Amalek. Now it is true that Maimonides’ ruling also includes the obligation to blot out individuals, an obligation which does not apply to any nation other than Amalek, even if that nation seeks to destroy the Jewish people [and this obligation is no longer in force, since there are no longer any identifiable genealogical descendants of Amalek]. Nevertheless, since the obligation to do battle against Amalek as a people would apply to such a nation, Maimonides did not use the phrase “but its memory has long since perished.” There still exists a category of Amalek as a people even now after the peoples have been intermingled and there are no longer any individual Amalekites.

9. ספר מורה הנבוכים חלק שלישי פרק ג

THERE are in the Law portions which include deep wisdom, but have been misunderstood by many persons, they require, therefore, an explanation. I mean the narratives contained in the Law which many consider as being of no use whatever; e.g., the list of the various families descended from Noah, with their names and their territories (Gen. x.): the sons of Seir the Horite (ibid. xxxvi. 20-30): the kings that reigned in Edom (ibid. 31, seq.): and the like. There is a saying of our Sages (B.T. Sanh. 99b) that the wicked king Manasse frequently held disgraceful meetings for the sole purpose of criticizing such passages of the Law. “He held meetings and made blasphemous observations on Scripture, saying, Had Moses nothing else to write than, And the sister of Lotan was Timna” (Gen. xxxvi. 22) ? With reference to such passages, I will first give a general principle, and then discuss them seriatim, as I have done in the exposition of the reasons of the precepts.

Every narrative in the Law serves a certain purpose in connexion with religious teaching. It either helps to establish a principle of faith, or to regulate our actions, and to prevent wrong and injustice among men; and I will show this in each case....

יש כאן דברים שהם סתרי תורה גם כן, כבר נכשלו בהם רבים וצריך לבארם, והם אלו הספורים אשר ספר בתורה, אשר יחשבו רבים שאין תועלת בזכרם, בספרו הסתעף המשפחות מן נח ושמותם ומקומותם, וכן בני שעיר החורי וספר המלכים אשר מלכו בארץ אדום וכיוצא בהם, וכבר ידעת אמרם שמנשה הרשע לא היה מרבה מושבותיו הפחותים רק בדקדוקי אלו המקומות, אמרו היה יושב ודורש בהגדות של דופי, היה אומר לא היה לו למשה לכתוב אלא ואחות לוטן תמנע, ואני אודיעך כלל אחד, ואשוב אחר כך אל הפרטים כאשר עשיתי בטעמי המצות.

דע כי כל ספור שתמצאנו כתוב בתורה הוא לתועלת הכרחית בתורה, אם לאמת דעת שהוא פנה מפנות התורה, או לתקון מעשה מן המעשים, עד שלא יהיה בין בני אדם עול וחמס...

אמנם ספור משפחות בני שעיר ויחסם בפרט הוא מפני מצוה אחת, והוא שהשי"ת צוה למחות זכר עמלק לבד ועמלק אמנם היה בן אליפז מן תמנע אחות לוטן, אך שאר בני עשו לא צוה להרגן, וכבר נתחתן עשו עם בני שעיר כמו שהתבאר בכתוב, והוליד מהם ומלך עליהם ונתערב זרעו בזרעם ושבו ארצות שעיר כלם, והמשפחות ההם מיוחסות למשפחה הגוברת אשר הם בני עשו, וכל שכן זרע עמלק כי הוא היה הגבור שבהם, ואילו לא התבאר היחסים ההם ופרטיהם היו כולם נהרגים בפשיעה, לכן באר הכתוב משפחותיהם ואמר שאלו שתראו אותם בשעיר ומלכות עמלק אינם כלם בני עמלק, אבל הם בני פלוני ובני פלוני ונתיחסו לעמלק להיות אמם מעמלק,

The list of the families of Seir and their genealogy is given in the Law (ibid. xxxvi. 20-36), because of one particular commandment. For God distinctly commanded the Israelites concerning Amalek to blot out his name (Dent. xxv. 17-19). Amalek was the son of Eliphaz and Timna, the sister of Lotan (ibid. xxxvi. 12). The other sons of Esau were not included in this commandment. But Esau was by marriage connected with the Seirites, as is distinctly stated in Scripture: and Seirites were therefore his children: he reigned over them; his seed was mixed with the seed of Seir, and ultimately all the countries and families of Seir were called after the sons of Esau who were the predominant family, and they assumed more particularly the name Amalekites, because these were the strongest in that family. If the genealogy of these families of Seir had not been described in full they would all have been killed, contrary to the plain words of the commandment. For this reason the Seirite families are fully described, as if to say, the people that live in Seir and in the kingdom of Amalek are not all Amalekites: they are the descendants of some other man, and are called Amalekites because the mother of Amalek was of their tribe. The justice of God thus prevented the destruction of an [innocent] people that lived in the midst of another people [doomed to extirpation]: for the decree was only pronounced against the seed of Amalek. The reason of this decree has already been stated by us.

זה כלו יושר מהשם עד שלא תהרג משפחה בתוך משפחה אחרת, כי הגזרה לא היתה רק על זרע עמלק, וכבר בארנו אופני החכמה בה.

10. ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קפח

והמצוה הקפ"ח היא שציוונו להכרית זרע עמלק לבד משאר זרע עשו, זכרים ונקבות קטנים וגדולים. והוא אמרו יתעלה (ס"פ תצא) תמחה את זכר עמלק. וכבר קדם לנו (מ' כ וקעז) אמרם שלש מצוות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ למנות להם מלך ולבנות להם בית הבחירה ולהכרית זרעו שלעמלק. ומלחמת עמלק היא מלחמת מצוה גם כן וכבר התבאר משפטיה בפרק שמיני מסוטה (מד ב):

11. ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קפז

והמצוה הקפ"ז היא שציוונו להרוג שבעה עממין ולאבדם. שהם היו שורש עבודה זרה ויסודה הראשון. והוא אמרו יתעלה (שופטי' כ יז) החרם תחרימם. ובאר לנו בהרבה כתובים (שם יח משפטי' כג לג וס"פ ואתחנן ז ד) שסבת זה כדי שלא נלמד מכפירתם. והנה באו כתובים רבים (שם ובל"ת מח - ט) לזרז על הריגתם ולחזק בזה. ומלחמתם מלחמת מצוה. ואולי יחשוב חושב כי זו מצוה שאינה נוהגת לדורות אחר שבעה עממין כבר אבדו. וזה אמנם יחשוב אותו מי שלא הבין עניין נוהג לדורות ואינו נוהג לדורות. וזה כי הצווי שנגמר בהגיע תכליתו מבלתי שיהיה זה תלוי בזמן ידוע לא ייאמר בו אינו נוהג לדורות אבל הוא נוהג בכל דור שימצא בו אפשרות הדבר ההוא. התחשוב כשיאבד השם יתעלה

זרע עמלק לגמרי ויכריתהו עד אחריתו כמו שיהיה במהרה בימינו כמו שהבטיחנו יתעלה (ס"פ בשלח) כי מחה אמחה את זכר עמלק [הנאמר אז שאמרו יתעלה (שבמ' קפח) תמחה את זכר עמלק] אינו נוהג לדורות. זה לא ייאמר, אבל הוא נוהג בכל דור ודור כל זמן שנמצא מזרע עמלק מצוה להכריתו. וכן להרוג שבע' עממין ולאבדם צווי נצטוינו בו והוא מלחמת מצוה ואנחנו מצוים לחטט אחריהם ולרדפם בכל דור ודור עד שיכלו ולא ישאר מהם איש. וכן עשינו עד אשר תמו ונכרתו על ידי דוד ונתפזרו הנשארים ונתערבו בין האומות עד שלא נשאר להם שם. ולא בעבור שנכרתו תהיה המצוה שנצטוינו בה להרגם אינה נוהגת לדורות כמו שלא נאמר במלחמת עמלק אינה נוהגת לדורות ואפילו אחר כלותם ואבדם.

Offering Peace to Amalek

12. רמב"ם הלכות מלכים פרק ו הלכה א

אין עושין מלחמה עם אדם בעולם עד שקוראין לו שלום אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת מצוה. שנאמר כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום, אם השלימו וקבלו שבע מצות שנצטוו בני נח עליהן אין הורגין מהן נשמה והרי הן למס, שנאמר יהיו לך למס ועבדוך, קבלו עליהן המס ולא קבלו העבדות או שקבלו העבדות ולא קבלו המס, אין שומעין להם עד שיקבלו שניהם, והעבדות שיקבלו הוא שיהיו נבזים ושפלים למטה ולא ירימו ראש בישראל אלא יהיו כבושים תחת ידם, ולא יתמנו על ישראל לשום דבר שבעולם, והמס שיקבלו שיהיו מוכנים לעבודת המלך בגופם וממונם, כגון בנין החומות, וחוזק המצודות, ובנין ארמון המלך וכיוצא בו, שנאמר וזה דבר המס אשר העלה המלך שלמה לבנות את בית ה' ואת ביתו ואת המלווא ואת חומת ירושלים ואת כל ערי המסכנות אשר היו לשלמה, כל העם הנותר מן האמורי ויעלם שלמה למס עובד עד היום הזה ומבני ישראל לא נתן שלמה עבד כי הם אנשי המלחמה ועבדיו ושריו ושלישיו ושרי רכבו ופרשיו.

הלכה ב

ויש למלך להתנות עמהם שיקח חצי ממונם או הקרקעות, ויניח כל המטלטלין או המטלטלים ויניח הקרקעות כפי מה שיתנה.

הלכה ג

ואסור לשקר בבריתם ולכזב להם אחר שהשלימו וקבלו שבע מצות.

הלכה ד

ואם לא השלימו או שהשלימו ולא קבלו שבע מצות, עושין עמהם מלחמה והורגין כל הזכרים הגדולים, ובוזזין כל ממונם וטפם, ואין הורגין אשה ולא קטן שנאמר והנשים והטף זה טף של זכרים, במה דברים אמורים במלחמת הרשות שהוא עם שאר האומות, אבל שבעה עממין ועמלק שלא השלימו אין מניחין מהם נשמה שנאמר כן תעשה לכל וגו' רק מערי העמים לא תחיה כל נשמה, וכן הוא אומר בעמלק תמחה את זכר עמלק, ומנין שאינו מדבר אלא באלו שלא השלימו שנאמר לא היתה עיר אשר השלימה אל בני ישראל בלתי החוי יושבי גבעון את הכל לקחו במלחמה כי מאת ה' היתה לחזק את לבם לקראת המלחמה את ישראל למען החרימם, מכלל ששלחו להם לשלום ולא קבלו. +/השגת הראב"ד/ אבל שבעה עממין ועמלק וכו'. א"א זה שבוש אלא שיכול לומר השלימו לקבל המצות. +

13. 1 Samuel Chapter 15

יז וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל--הֲלוֹא אִם-קִטְּן אַתָּה בְּעֵינַי, רֹאשׁ שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל אַתָּה; וַיִּמְשַׁח יְהוָה לְמֶלֶךְ, עַל-יִשְׂרָאֵל. 17 And Samuel said: "Though thou be little in thine own sight, art thou not head of the tribes of Israel? And the LORD anointed thee king over Israel;

יח וַיִּשְׁלַח יְהוָה, בְּדָרֶךְ; וַיֹּאמֶר, לֵךְ וְהִסַּרְתָּם אֶת-הַחַטָּאִים אֶת-עַמְלֵק, וְנִלְחַמְתָּ בוֹ, עַד כְּלוֹתָם אֹתָם. 18 and the LORD sent thee on a journey, and said: Go and utterly destroy the sinners the Amalekites, and fight against them until they be consumed.

לב וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל, הֲגִישׁוּ אֵלַי אֶת-אַגַּג מֶלֶךְ עַמְלֵק, וַיֵּלֶךְ אֵלָיו, אַגַּג מַעֲדָנָת; וַיֹּאמֶר אַגַּג, אֲכַן סָר מֵר-הַמָּוֶת. {ס} 32 Then said Samuel: 'Bring ye hither to me Agag the king of the Amalekites.' And Agag came unto him in chains. And Agag said: 'Surely the bitterness of death is at hand.'

לג ויאמר שמואל--כַּאֲשֶׁר שָׁפְלָה נְשִׁים חֲרָבָה, כִּן-תִּשְׁכַּל מִנְּשִׁים אִמָּה; וַיִּשְׁסֵף שְׁמוּאֵל אֶת-אֶגַּג לִפְנֵי יְהוָה, בְּגִלְגָל. **33 And Samuel said: As thy sword hath made women childless, so shall thy mother be childless among women. And Samuel hewed Agag in pieces before the LORD in Gilgal.**

14. שו"ת אבני נזר חלק או"ח סימן תקח

ב) וקשה לי דאף אם בז' אומות מועיל השלמה. מכל מקום בעמלק מנין. שהרי בסוטה (דף מ"ה) למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות הא למדת שאם ה' חוזרין בתשובה היו מקבלין אותם. ודעת רש"י שם דקאי על אותם שבחוץ לארץ. ודעת התוספות שם דאפילו אותם בארץ ישראל רק קודם שהתחילו במלחמה. והרמב"ם נהי שמפרש דאפילו אותם שבארץ ישראל ואפ"ל לאחר המלחמה. ולא נאמר לא תחי כל נשמה רק אם לא השלימו. מכל מקום מדאיצטריך קרא בשבעה אומות. ממילא בעמלק דליכא קרא מנלן. ואין לומר דלפינו עמלק משבעה אומות. דליתא דשאני שבעה אומות דטעם שמחרימין אותם כדי שלא ילמדו לעשות. אבל עמלק שאינו בארץ ישראל וטעם מחייתו משום ויבוא עמלק וגו' מנלן דמהני השלמה ותשובה:

ג) והנראה לי בזה דשניא ז' אומות שחוטאים בעצמם ועושים כל התועבות ונחייבו מיתה. והוא אמינא שלא יועיל תשובה. כמו כל חייבי מיתות בי"ד שאין נפטרים מחיובם על ידי תשובה. אבל זרע עמלק שנענשין בעון אבותם. ולכאורה הא כתיב לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות. אך שגלוי וידוע לפני הקב"ה ששנאתם טמונה בלבם. פוק חזי מעשה המן האגגי. ובאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם כתיב פוקד עוון אבות על בנים. אבל אם עשו תשובה וקיבלו שבע מצוות. הא אין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם. ושוב אין נענשים בעוון אבותם

Can an Amaleki convert?

15. שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן עא

ולפי חידושו זה של האבני נזר יוצא שאפשר לקבל מעמלק גם גרי - צדק, והדברים עוד ק"ו, דאם בקבלת ז' מצות נקרא כבר אין אוחזין מעשה אבותיהם בידיהם ושוב אין נענשים בעון אבותם (כנימוקו של האבנ"ז) מכש"כ כשמקבלים עליהם להיות גרי - צדק ולקיים כל התרי"ג מצות.

16. מכילתא סוף בשלח

רבי אליעזר אומר נשבע המקום בכסא הכבוד שלו שאם יבא מכל האומות להתגייר, שיקבלוהו ולעמלק ולביתו שלא יקבלוהו שנאמר ויאמר דוד אל הנער המגיד לו אי מזה אתה ויאמר בן איש גר עמלקי אנכי, נזכר דוד באותה שעה מה שנאמר למשה רבינו אם יבא מכל האומות שבעולם להתגייר שיקבלוהו ומביתו של עמלק, שלא יקבלוהו מיד ויאמר אליו דוד דמך על ראשך כי פיך ענה בך, לכך נאמר מדור דור.

17. שמואל ב פרק א

(יג) ויאמר דוד אל הנער המגיד לו אי מזה אתה ויאמר בן איש גר עמלקי אנכי: (יד) ויאמר אליו דוד איך לא יראת לשלח ידך לשחת את משיח יקוק: (טו) ויקרא דוד לאחד מהנערים ויאמר גש פגע בו ויכהו וימת: (טז) ויאמר אליו דוד דמך על ראשך כי פיך ענה בך לאמר אנכי מתתי את משיח יקוק:

18. תורה תמימה הערות שמות פרק יז ה

הערה כ

ואני תמה מאד, הלא בפסוק מבואר הסבה שבעבורה הרגו דוד מפני שהרג את שאול, וכמבואר מפורש מהמשך כל הפסוקים ויאמר אליו דוד איך לא יראת לשלוח ידך לשחת את משיח ה' וגו' ויאמר אליו דוד דמך על ראשך כי פיך ענה בך לאמר אנכי מתתי את משיח ה', הרי דלולא זה לא היה הורגו כלל, וצע"ג ליישב... ולכן נראה, כי באמת ידע דוד שהנער הזה לא הרג את שאול, כאשר באמת כן היה, ששאול הרג את עצמו, והיה מכיר זאת בחכמה מדברי הנער שהכיר בו שהגיד כזה מפני שקוה למצוא ע"י זה חן בעיני דוד, או בנבואה או בידיעה מן הצד, ולכן רצה להרוג את הנער אך ורק מפני שהיה מעמלק, ורק לא רצה לפרש שמפני זה הורגו, אולי מפני שהיה מתעתד אז לעלות למלוכה ולא

רצה להרגיז את האומות כי שונא הוא אותם, לכן למען לא יחשבו כזאת האומות שהורגו בשביל גזע עמלק טען עמו למראה פנים איך לא ירא לשלוח יד במלך.

19. רמב"ם הלכות סנהדרין פרק יח הלכה ו

גזירת הכתוב היא שאין ממיתין בית דין ולא מלקין את האדם בהודאת פיו אלא על פי שנים עדים, וזה שהרג יהושע עכן ודוד לגר עמלקי בהודאת פיהם **הוראת שעה** היתה או דין מלכות היה, אבל הסנהדרין אין ממיתין ולא מלקין המודה בעבירה שמא נטרפה דעתו בדבר זה, שמא מן העמלין מרי נפש הוא המחכים למות שתוקעין החרבות בבטנם ומשליכין עצמן מעל הגגות שמא כך זה יבא ויאמר דבר שלא עשה כדי שיהרג וכללו של דבר גזירת מלך היא.

20. רלב"ג שמואל ב, א'

הוראת שעה שלא יקלו האנשים לשלוח ידם במלכות.

21. רמב"ם הלכות מלכים פרק ט הלכה יד

וכיצד מצווין הן על הדינין, חייבין להושיב דיינין ושופטים בכל פלך ופלך לדון בשש מצות אלו, ולהזהיר את העם, ובן נח שעבר על אחת משבע מצות אלו יהרג בסייף, ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו, **ובן נח נהרג בעד אחד ובדיין אחד בלא התראה ועל פי קרובין אבל לא בעדות אשה ולא תדון אשה להם.**

22. שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן עא

[אילו היה גר תושב] אם כן מדוע איצטריך לפרש שזה שהרגו דוד היה זה רק הוראת שעה, או דין מלכות. הא בלא"ה מסתבר דבן נח נהרג על פי עצמו. [וזה ראייה כנגד אלו שרצו ליישב שיטת הר"מ מדברי המכילתא ולומר שהיה גר תושב...] ויש לתרץ ולומר דאע"פ שנהרג ע"פ ע"א וע"פ קרובין מ"מ על פי הודאת עצמו אינו נהרג, כי גם בעדות אשה אינו נהרג כדפוסק הרמב"ם שם בה' מלכים, וגם מטעמא שכותב הרמב"ם שם בה' סנהדרין דשמא מן העמלין מרי נפש הוא המחכים למות וכו' שמא כך זה יבא ויאמר דבר שלא עשה כדי שיהרג כיעו"ש.

23. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צו עמוד ב

מבני בניו של סנחריב לימדו תורה ברבים, ומאן נינהו - שמעיה ואבטליון. מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק.

24. חיד"א (עין זוכר מערכת ג' אות א')

הרמב"ם הבין שהמכילתא הוא כנגד הבבלי ופסק כהבבלי.

25. שו"ת ציץ אליעזר חלק יג סימן עא

ודברי הגמ' בגיטין ובסנהדרין מצאתי בספר עיני כל חי להגר"ח פלאגי"ל על אגדות חז"ל במסכת סנהדרין שם שכותב לתרץ קושית העיון יעקב שזה סותר להמכילתא, ולפרש, דיתכן לומר דההיתר שקיבלו היינו שבא סנחריב וכל דפריש מרובא פריש, ושוב הופיע ריה"ק באנשי כנה"ג ונתגלה להם בנבואה, דבא מבני בניו של המן אך תחילת הקבלת הגירות היה בסתום חכמה עיי"ש, ויש להוסיף ע"ז ולומר דלכן מיהת לא ריחקום כשנתגלה להם בנבואה האמת. מפני שהיה זה בבחינה של לא בשמים היא ואין משגיחין בבת קול, ודו"ק.

כן ראיתי בספר גלינוני הש"ס להגר"י אנגיל"ל לגיטין שם שמביא ג"כ הקושיא מהסתירה מהגמ' לבין מה שמבואר במכילתא, וכותב ליישב דל"ק"מ, דמשכחת באשה מזרע עמלק שנישאת לעכו"ם שאינו מזרע עמלק וילדה לו בן דהבן ההוא איננו מתייחס לזרע עמלק דבעכו"ם הלך אחר הזכר כמבואר ביבמות מ"ח ב' וא"כ הבן ההוא וכל יוצאי חלציו שפיר מקבלין אותו, ועל כזה הכוונה כאן, והא דאמר מבני בניו לאו דוקא רק הכוונה יוצאי חלציו עיי"ש

26. דרשות ח"ס ח"א ד' ר"ב ע"ב

פי' הפסוק ופני המן חפו כי המן גימטרי' צ"ה, צ"ד ממנו בטומאה הצ"ד דציד, וא' ניצוץ קדושה שבניו למדו תורה ברבים, אותו ניצוץ נפרד ממנו טרם התלותו ע"כ ופני המן חפו גמטרי' צ"ד עיי"ש.

27. תוקת הגר. ר' משה הלוי שטינברג שאלה ג', עמ' קג-קד

כת"ר ביקשני לחוות דעת בעניין נכרי, לשעבר חבר פעיל במפלגה הנאצית ויש להניח שבעצמו השתתף במעשים נפשעים וכעת חזר בתשובה ורוצה להתגייר - האם מקבלים אותו?

אם לדון מבחינה אנושית בכלל ומבחינת הכבוד והרגש הלאומי בפרט, פשוט וברור שאין המצפון מרשה להזקק לו ולענות לבקשתו בחיוב. בר-נש כזה אשר ידיו דם יהודי מלאות אין מקומו במחנה ישראל... ואיך קשה הדבר להכריז עליו: אחינו אתה.

אבל מבחינת ההלכה היבשה אינני רואה כל מניעה מלקבלו. הנה קין, ונירון קיסר ונבוזראדן רב טבחים [כולם חזרו בתשובה על פשעים חמורים ביותר]... לכן אם בית הדין משוכנע שהוא התחרט בחרטה גמורה, חזר בתשובה שלימה, מתאמץ בכנות להכנס תחת כנפי השכינה ולא מסתרת איזו כוונה של הנאה אישית או קבלת שררה - אין מצד ההלכה כל איסור לקבלו לחיק היהדות.

28. שו"ת חוות יאיר סימן עט

שאל גר צדק אחד מק"ק אמשטרדם אם מחויב להחזיר גניבה שגנב מישראל בגיותו.

וזה אשר השיב לו חכם אחד בגמ' בפרק החולץ (יבמות מח:): תניא מפני מה גרים בזמן הזה מעונים ואמר ר"ח שהוא בשביל שלא קיימו ז' מצות והשיב עליו ר"י גר שנתגייר כקטן שנולד דמי ונתן טעם אחר ומשמע מזה דכל עבירות שעשה כבר לא יזכרו עוד והוי ממש כקטן שנולד לענין זה אכן בתוס' בפרק בן סורר ע"א ע"ב דתניא בבביתא דבן נח שהמית את ישראל או בא על אשתו ונתגייר אם לא נשתגי' מיתתו להחמיר חייב מיתה וכו"פ הרמב"ם בפ"י מהל' מלכים מ"ד והקשה התוס' מהא דגר שנתגייר וכתבו שיש לחלק בין דיני אדם לדין שמים וא"כ ודאי מחויב להחזיר הגזלה. מ"מ צ"ע על דברי התוס' שאף שהן אמת מצינו כמה דברים שפטור מד"א וחייב בד"ש כבר"פ הכונס כי ירבה אלוה מאנוש בדינו מש"כ את"ל דיש בשינוי העבירות חילוק להיפך כי בדברים שבינו למקום כגון אם לא נודע הדבר שחטא הוא כקטן שנולד מש"כ אם נודע חטאתו לב"ד וחייב עליו בהיותו בן נח נשאר דינו וא"כ ה"ה גזילה שהוא בין אדם לחבירו אפילו לא נודע לאדם הלא חבירו יצעק עליו לשמים ובכה"ג אין תשובה ויו"ה מכפר עד שירצה חבירו מ"מ קשה לומר דבד"ש זה בן נח שנתגייר כקטן שנולד ואין עליו עונש ואנן קטלינן ליה והכי מקשה הש"ס בפ' הנשרפין פ"ב ע"ב מיהו י"ל דשאני התם דמעיקרא רחמנא פטרי' מש"כ זה שנתחייב בשעת מעשה מתורת בן נח ואותו מעשה אלו עשה ביהדותו היה ג"כ חייב מיתה לכן נשאר בחיובו מיתה מיהא דוקא אם אינה חמורה ממיתה שנתחייב בראשונה ולפי זה אם אכל אבר מן החי ואח"כ נתגייר לוקה רק די"ל דלמא נגיידא חמירא ממיתה כבכתובות וצ"ע: ויש להמתיק הענין בטוב טעם כי הענין שגר שנתגייר כקטן וכו' מפני שקבלת עול תורה ומצות מכפר על כל תועבת ה' אשר עשה [כי בגר שהיה גוי כופר בכורא עולם עסקינן] כמו תשובה מעליית' כאלו עשה אותו מעשה ביהדותו ועשה תשובה לכן לא יועיל לו גירותו בדבר שחייב עליו מיתה ב"ד כמו שלא יועיל ג"כ בישראל ע"י תשובה. מ"מ באשר עתה ישראל לא נוכל לדונו במיתה ב"נ גם לא להחמיר אם מיתת ישראל חמורה ודו"ק וק"ל. נקוט מיהא דאם בידו גזלה וה"ה גניבה דהוי ג"כ אביזריה דגזל וג"כ נוכל למעטו מכל עץ הגן כמ"ש הע"מ בחשבון שלשים מצות של ב"נ חייב להחזיר משא"כ אם בידו אבידת ישראל דלא נצטוה בגיותו או ריבית וכה"ג ודאי פטור והכי מוכח בפ' הריבית/איזהו נשך/ ע"ב ע"א. ונ"ל דמקבלין הגזילה מידו אם ישיב כמו שמקבלין מישראל אם אינו גזול מפורסם. ולא שאל השואל רק על גזילתו לישראל ודגוי פשיטא לי שא"צ להחזיר ולי צ"ע אחר דק"ל בישראל דאסור לגזול או לגנוב מגוי ואפילו כבר גנב וגזל חייב להחזיר שכ"פ הרמב"ם רפ"ב מהלכות גניבה ובא זה ולימד על מ"ש פ"א מהלכות גזילה יחזיר שר"ל חייב להחזיר והכי מוכח מ"ש שם פ"ז מ"ז דגזל כותי חייב בקרן ואינו חייב בחומש ודוחק לומר דחייב הקרן בא לו מפני השבועה (ומזה צ"ע על הג"ה רמ"א בא"ה ר"ס כ"ח) וא"כ י"ל דה"ה זה שנתגייר אחר שנצטווה בו בעוד גוי חייב ג"כ להחזיר אחר שנתגייר רק דאפשר לומר הואיל דבאינו בתורת ישראל לית' במצות חזרה רק חיוב מיתה לכן גם אחר שנתגייר לא רמיא עלי' מצות חזרה דאינו מצוה רק לבני ישראל והכי מסתבר אף אם בכה"ג ישראל מגוי חייב דמ"מ מצות חזרה הגזל על הישראל הוא וחייב להחזיר אף לגוי [ודבריו נכונים] נאם הטרוד יאיר חיים בכרך

29. Isaiah Chapter 44

- א** ועתה שָׁמַע, יַעֲקֹב עַבְדִּי; וְיִשְׂרָאֵל, בְּחַרְתִּי בוֹ. **1** Yet now hear, O Jacob My servant, and Israel, whom I have chosen;
- ב** כֹּה-אָמַר יְהוָה עֹשֶׂה וְיֹצֵר מִבֶּטֶן, יַעֲזָרְךָ: אֵל-תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב, וְיִשְׂרָוֹן בְּחַרְתִּי בוֹ. **2** Thus saith the LORD that made thee, and formed thee from the womb, who will help thee: Fear not, O Jacob My servant, and thou, Jeshurun, whom I have chosen.
- ג** כִּי אֶצְקֶ-מַיִם עַל-צָמָא, וְנִזְלִים עַל-יְבֻשָׁה; אֶצְקֶ רוּחִי עַל-זַרְעֶךָ, וּבִרְכָתִי עַל-צֶאֱצָאֶיךָ. **3** For I will pour water upon the thirsty land, and streams upon the dry ground; I will pour My spirit upon thy seed, and My blessing upon thine offspring;
- ד** וְצִמְחוּ, בְּבֵין חֲצִיר, כַּעֲרָבִים, עַל-יְבֵלֵי-מַיִם. **4** And they shall spring up among the grass, as willows by the watercourses.
- ה** זֶה יֹאמֵר לַיהוָה אֲנִי, וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם-יַעֲקֹב; וְזֶה, יִכְתֹּב יָדוֹ לַיהוָה, וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל, יִכְנֶה. **5** One shall say: 'I am the LORD'S'; and another shall call himself by the name of Jacob; and another shall subscribe with his hand unto the LORD, and surname himself by the name of Israel.

30. רש"י ישעיהו פרק מד פסוק ד

(ד) וצמחו בבין חציר - בתוך עמלק על ידי גרים שיתוספו עליהם, בין חציר הוא עמלק שנאמר עליו היתה נוה תנים חציר לבנות יענה (לעיל לד):

31. רמב"ן שמות פרק יז

(ט) ...ויתכן שפחד משה פן יתגבר בחרבו מפני היותו עם נוחל החרב מברכת הזקן שאמר לו ועל חרבך תחיה (בראשית כז מ), כי המלחמה מן המשפחה הזאת היא הראשונה והאחרונה לישראל, כי עמלק מזרע עשו (שם לו יב), וממנו באה אלינו המלחמה בראשית הגוים, ומזרעו של עשו היה לנו הגלות והחרבן האחרון, כאשר יאמרו רבותינו (ע"ז ב ב) שאנחנו היום בגלות אדום, וכאשר ינוצח הוא, ויחלש הוא ועמים רבים אשר אתו, ממנה נושע לעולם, כאשר אמר (עובדיה א כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה. והנה כל אשר עשו משה ויהושע עמהם בראשונה יעשו אליהו ומשיח בן יוסף עם זרעם, על כן התאמץ משה בדבר:

Why must we remember?

32. ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קפט

והמצוה הקפ"ט היא שצונו לזכור מה שעשה לנו עמלק מהקדימו להרע לנו ושנאמר זה בכל עת ועת ונעורר הנפשות במאמרים להלחם בו ונזרו העם לשנוא אותו עד שלא תשכח המצוה ולא תחלש שנאתו ותחסר מן הנפשות עם אורך הזמן. והוא אמרו יתעלה (שם) זכור את אשר עשה לך עמלק. ולשון סיפרי זכור את אשר עשה לך בפה לא תשכח בלב [על"ת נט]. כלומר אמור מאמרים בפיו שיחייבו בני אדם שלא תסור שנאתו מהלבבות. ולשון ספרא (ר"פ בחקתי) זכור את אשר עשה לך עמלק יכול בלבבך כשהוא אומר לא תשכח הרי שכחת הלב אמורה הא מה אני מקיים זכור שתהא שונה בפיו. הלא תראה שמואל הנביא כשהתחיל לעשות המצוה הזאת איך עשה שהוא זכר תחלה מעשהו הרע ואחרי כן צוה להרגם והוא אמרו יתעלה (ש"א טו) פקדתי את אשר עשה לך עמלק לישראל אשר שם לו בדרך בעלותו ממצרים:

33. ספר מצוות קטן מצוה כג

שלא לשכוח מעשה עמלק. דכתיב (דברים כ"ה) לא תשכח. פ"ה שהקב"ה הצילנו מידו ובעבור זה תהיה יראתו על פנינו לבלתי נחטא ובוזה יתן לנו כח להנקם ממנו.

34. Guide III:41:

The Section on judges includes also the commandment to blot out the memory of Amalek (Deut. xxv. 17-19). **In the same way as one individual person is punished, so must also a whole family or a whole nation be punished, in order that other families shall hear it and be afraid, and not accustom themselves to practice mischief.** For they will say, we may suffer in the same way as those people have suffered; and if there be found among them a wicked, mischievous man, who cares neither for the evil he brings upon himself nor for that which he causes to others, he will not find in his family any one ready to help him in his evil designs. As Amalek was the first to attack Israel with the sword (Exod. xvii. 8-16), it was commanded to blot out his name by means of the sword; whilst Ammon and Moab, who have not been friendly simply from meanness, and have caused them injury by cunning, were only punished by exclusion from intermarriage with the Israelites, and from their friendship. All these things which God has commanded as a punishment are not excessive nor inadequate, but, as is distinctly stated, according to the fault “(Deut. XXV. 2).

Practicality**35. ירושלמי סנהדרין פ"ז ה"ב**

קודם לארבעים שנה עד שלא חרב בית המקדש ניטלו דיני נפשות מישראל. בימי רבי שמעון בן יוחאי ניטלו דיני ממונות מישראל. אמר רבי שמעון בן יוחאי: בריך רחמנא דלי נא חכים מידון [ברוך ה', שאין אנו יודעים לדון]
Forty years before the destruction of the Temple, capital cases were taken away from Israel [i.e., they no longer were adjudicated]. In the times of R. Shimon b. Yochai, monetary cases were taken away from Israel. R. Shimon b. Yochai said: Thank God! We are not wise enough to judge.

36. אגרות הראי"ה א:יה

וכשישנן מניעות כאלה הננו מרוצים בזה, מפני שאנו מכירים שכך הוא רצון ההשגחה העליונה בעתים כאלה. ואך לזה הננו מוצאים בירושלמי, שרשב"י שמח על נטילת הדינים בישראל לשעתם, משום דלית אנן חכים מידן, זהו מה שנוגע להבנת לשוני.

We accept obstacles such as these gladly because we recognize that it is divine providence in our times. And this is why we find in the Jerusalem Talmud that Rabbi Shimon bar Yochai was glad that the power to enforce the laws was removed in his time from Israel, “because we are not wise enough to judge.” That is what is pertinent to understanding my words.

37. בעקבות היראה

אמנם לפי דרכי היהדות הגיע דין יסודי זה לבחינת הלכה ואין מורין כן

Why is destroying Amalek so important?**38. טור אורח חיים סימן נו**

יתגדל ויתקדש הוסד על פי המקרא והתגדלתי והתקדשתי האמור במלחמת גוג ומגוג שאז יתגדל שמו של הקב"ה דכתיב (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד: שמיה רבא יש מפרשים שם יה רבא שאנו מתפללין על שם יה שאינו שלם שיתגדל ויתקדש ושיחזור להיות שלם והיינו לעת הגאולה שינקום מעמלק שנשבע שלא יהיה השם שלם עד שינקום ממנו דכתיב כי יד על כס יה שאין הכסא שלם ואין השם שלם אלא לאחר שינקום ממנו ואז יהיה השם שלם וגם הכסא דכתיב (תהלים ט) האויב תמו חרבות לנצה וכתוב וה' לעולם ישב כונן למשפט כסאו הרי השם שלם והכסא שלם.

39. ספר לקוטי הפרדס מרש"י דף יג עמוד ב

פ' קדיש. יתגדל ויתקדש על שם הפסוק והתגדלתי והתקדשתי והיאך יכול אדם להגדיל שמו של הק' שמא ח"ו כביכול חסר הוא. אין ודאי חסר הוא כדכתיב כי יד על כס יה נשבע הקב"ה שלא יהיה הכסא שלם עד שימחה זכר עמלק. וכן מצינו שמו יקוק וכשהוא אומר כס יה אינו אלא חצי שם באותיות וכמו כן קורא לכסא כס הרי שהן חסרין אותיות לכך אנו מתפללין יתגדל ויתקדש כלו' יה"ר מלפני מי שאמר והיה העולם שיגאלנו מביין האומות וימחה את זכר עמלק ויתקדש שמו להיות שלם.

שמי' רבה כמו שמייה רבא ברה. וכן הוא אומר יתגדל ויתקדש שמייה רבא כשם שברא הקב"ה את עולמו וזהו בעלמא דברא כרעותיה כרצונו וימליך מלכותיה ואז המלכות והממשלה קיימת ומלכותו ית' ולא יהיה זר בתוכם ועובד לאל אחר כדכתיב והיה ה' למלך על כל הארץ וזה הדבר שהתפלל על הגאולה יהיה בחייכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל ועונין כל הקהל יהא שמייה רבא מברך לעלם בכל כחם יה"ר כמו שאמרת שמייה על שם יה שברא בו את עולמו מברך לעלם שיתגדל וגאולתנו תלויה באותו גידול השם כי השם לא לא יהי' שלם כמו שפי' עד שימחה זכר עמלק וזכר עמלק לא ימחה עד שנגאל בקרוב אמנ.

40. גבורת ה' פ"ס

בזה רמזו דברים נפלאים. כי עמלק הוא החוצץ בפני השכינה, שאין השכינה נגלית בעולם הזה. וזה ידוע כי אומה זאת אינה מתחברת עם ישראל כלל... לפיכך אין הכסא שלם ואין השם שלם.

41. של"ה (בשער האותיות)

וזהו טעם סמיכות פרשת עמלק וביאת ארץ ישראל בפרשת כי תבא, כמו שאמרו חז"ל (ברכות ה, א): שלוש מתנות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל ולא נתנם אלא על ידי יסורין, ואלו הן; תורה וארץ ישראל ועולם הבא. וכי היכי דבביאה ראשונה בא עמלק, הכי נמי בקיבוץ גלויות כשורצים לבא לארץ ישראל עמלק מזדמן להם בדרך, וכאשר עינינו רואות היום תמיד, ירא ה' וישפוט. והתחיל בתיבת 'והיה'.. רמז למה שארז"ל כל מקום שנאמר והיה לשון שמחה הוא. וכתב הרמב"ן במנין תרי"ג, מצות ישיבת ארץ ישראל כל עת ורגע שהאדם בארץ ישראל הוא מקיים המצוה הזו. וידוע שעיקר שכר המצוה על השמחה גדולה, כדכתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה, אם כן צריך היושב בארץ ישראל להיות שמח תדיר במצותו התדירה באהבתו אותה. וגם צריך להיות ירא וחרד. והנה תיבת והיה אצל מצות ישיבת ארץ ישראל רמז לשמחת המצוה, וסמיכת הפרשה לעמלק רמז לחרדה במצות מהרצועה התלויה באויר. ויסורין של ארץ ישראל, הן מן הישמעאלים הן מן החללים, מזבח כפרה הם.. ופירושו הענין, שעל ידי הצרות שבארץ ישראל מתנכים ומתמעטים העוונות, והעם היושב בה נשוא עון, וכתבי: וכפר אדמתו עמו.

One final lesson

42. Genesis Chapter 36

12 And Timna was concubine to Eliphaz Esau's son; and she bore to Eliphaz Amalek. These are the sons of Adah Esau's wife. יב וְתַמְנַע הִיְתָה פִּילְגָשׁ, לְאֶלְיָפִז בֶּן-עֵשָׂו, וַתֵּלֶד לְאֶלְיָפִז, אֶת-עַמְלֵק; אֵלֶּה, בְּנֵי עֵדָה אִשְׁתּוֹ.

43. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עט עמוד ב

אחות לוטן תמנע מאי היא? - תמנע בת מלכים הואי, דכתיב +בראשית ל"ו+ אלוף לוטן אלוף תמנע. וכל אלוף - מלכותא בלא תאגא היא. בעיא לאיגור, באתה אצל אברהם יצחק ויעקב ולא קבלוה, הלכה והיתה פילגש לאליפז בן עשו. אמרה: מוטב תהא שפחה לאומה זו, ולא תהא גבירה לאומה אחרת. נפק מינה עמלק, דצערניהו לישראל. מאי טעמא - דלא איבעי להו לרחקה.